

Μάης '68 «Το δικαίωμα στην Ουτοπία»

(Προδημοσίευση μιας περίληψης από το βιβλίο που θα κυκλοφορήσει το φθινόπωρο του 2008, από το εκδοτικό της «Ευωνύμου Οικολογικής Βιβλιοθήκης» για τα 40 χρόνια του Γαλλικού Μάη '68)

Ο χαρακτήρας της αμφισβήτησης του Μάη. Τι ήταν και τι δεν ήταν

Εισαγωγή

Ο Μάης του '68 υπήρξε ένα ιστορικό γεγονός μείζονος σημασίας, που ο απόηχός του φτάνει ως τις μέρες μας είτε σαν «μυθολογία» είτε σαν «εξορκισμός» του φαντάσματος που ανήγγειλε ο Μαρξ δύο αιώνες πριν να στοιχειώνει την Ευρώπη και να απειλεί τις κατεστημένες εξουσίες. Τόσο που, πρόσφατα, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας της Γαλλίας, Νικολά Σαρκοζύ, κάλεσε τον γαλλικό λαό να διώξει μακριά τους «τρομακτικούς βρικόλακες» του Μάη και να εξαλείψει δια παντός την κληρονομιά του.

Χίλιες δυο απόψεις και ερμηνείες έχουν συσκοτίσει το φαινόμενο «Μάης '68», το οποίο πρέπει να τοποθετήσουμε στο συγκεκριμένο περιβάλλον –κοινωνικό, πολιτιστικό και διεθνές– στο οποίο έλαβε χώρα, για να καταλάβουμε το χαρακτήρα του, το νόημα και την εμβέλειά του. Μια και θεωρήθηκε από την κοινή γνώμη σαν μια από τις πιο σημαντικές σελίδες της σύγχρονης ιστορίας, είναι επόμενο τα γεγονότα του Μάη είτε να συσκοτίζονται σκόπιμα, είτε να ενέχουν αθέλητα μονομέρεια από λόγους καθαρά ιδεολογικούς.

Καθώς φαντάζει ο Μάης αυτός να φτάνει σαν «κεραυνός εν αιθρία», σκόπιμο είναι να εξετάσουμε τι προηγήθηκε και τι ακολούθησε τις 8 αυτές εβδομάδες, από τις 3 Μαΐου, που ξεκίνησαν τα γεγονότα που συντάραξαν απ' άκρη σ' άκρη τη Γαλλία, ως τις 30 Ιουνίου. Σ' αυτό το διάστημα συνέκλιναν κρίσεις σε τρία επίπεδα: κρίση στα πανεπιστήμια, κρίση στον κοινωνικό χώρο, κρίση πολιτική. Σ' ένα γενικότερο

πλαίσιο όμως, το φαινόμενο τοποθετείται στη δεκαετία του '60 αλλά και στα χρόνια που προηγήθηκαν και αυτά που ακολούθησαν, όπου συντελούνται μεγάλες κοινωνικές και πολιτιστικές ανακατατάξεις. Στο διεθνή χώρο, επίσης, η συγκυρία χαρακτηρίζεται από έντονη πολιτικοποίηση με τον πόλεμο στο Βιετνάμ και την έξαρση των απελευθερωτικών κινημάτων του Τρίτου Κόσμου. Παρόλο που ο Γαλλικός Μάης παρουσιάζει ιδιαίτερη φυσιогνωμία με πολύ πιο προχωρημένο κοινωνικό χαρακτήρα απ' ό,τι σε άλλες χώρες, αποτελεί μέρος ενός παγκοσμίου φαινομένου που είναι αναγνωρίσιμο σαν η «κόκκινη» περίοδος – από τον τίτλο της ταινίας του Κρις Μάρκερ «το βάθος του ορίζοντα είναι κόκκινο» και αναφέρεται στην δεκαετία 1965-1975.

Η Γαλλική κοινωνία τη δεκαετία του '60

α) Η νεολαία

Το κυριότερο χαρακτηριστικό αυτής της περιόδου είναι η δημογραφική έκρηξη. Το 1/3 του πληθυσμού είναι κάτω των 20 χρόνων. Το 1968 η Γαλλία αριθμεί 8 εκ. νέους μεταξύ 16-26 ετών που διεκδικούν τη θέση τους σε μια κοινωνία ακινητοποιημένη στο παρελθόν. Είναι αυτή η νεολαία που συνειδητοποιεί τη δύναμη της και μπαίνει ορμητικά στο προσκήνιο με την δική της κουλτούρα, αμφισβητεί το κατεστημένο πρώτα με την μουσική, το ντύσιμο, το λεξιλόγιο, τα είδωλα της και στη συνέχεια με τα διάφορα κινήματα που σιγά-σιγά πολιτικοποιούνται. Η νεολαία μέσα στο Μάη ζητούσε δικαίωμα στην έκφραση και μαζική είσοδο στη μόρφωση και τη γνώση. Ξεκίνησε με την κίνηση αμφισβήτησης ενάντια στους απαρχαιωμένους θεσμούς μιας πουριτανικής κοινωνίας που είχε μείνει στον 19ο αιώνα, για να περάσει με γρήγορους ρυθμούς στον 20ό αιώνα. Η ριζοσπαστικοποίηση του φοιτητικού κινήματος έλαβε εκρηκτικές διαστάσεις στο πρώτο δεκαπενθήμερο του Μάη μέσα σε λίγες μόνο μέρες, για να εξαπλωθεί στη συνέχεια σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Υπήρξε το έναυσμα μόνο και η πρωτοβουλία πέρασε στον γαλλικό λαό, που υπήρξε ο πρωταγωνιστής και η καρδιά του Μάη μαζί με την τεράστια δύναμη που αποτελούσε η εργατική τάξη και το βιομηχανικό προλεταριάτο.

β) Η εργατική τάξη

Η ανάπτυξη στη Γαλλία είχε καθυστερήσει εξαιτίας των αποικιακών πολέμων και των αδυναμιών διακυβέρνησης. Με την άνοδο του Ντε Γκωλ στην εξουσία, ο οποίος έβαλε τέρμα στον πόλεμο της Αλγερίας, η χώρα βρίσκεται για πρώτη φορά σε ειρήνη και μπαίνει σε μια περίοδο εντυπωσιακής ανόδου, όπου η οικονομία της εκσυγχρονίζεται ενώ ανοικοδομείται με ταχείς ρυθμούς.

Ο «Γκωλισμός» είναι «ανανεωτικός», αλλά και «διευθυντικός» και «βολοντα-

ριστικός». Η Γαλλία αλλάζει πρόσωπο, μέσα σε 10 χρόνια ταχύτερα από ό,τι στον προηγούμενο μισό αιώνα. Η αστικοποίηση παίρνει εκρηκτικές διαστάσεις με τη δημιουργία γιγαντιαίων συγκροτημάτων στα προάστια των πόλεων για να καλύψουν τις ανάγκες της μετακίνησης του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα.

Στην ύπαιθρο συντελούνται ριζικές αλλαγές με τη μηχανοποίηση της γεωργίας και τη συγκεντροποίηση της αγροτικής παραγωγής σε μεγάλες μονάδες. Η βάση της παραγωγής διαφοροποιείται ριζικά και αυτό έχει επιπτώσεις στη σύνθεση του πληθυσμού. Έως τότε, η Γαλλία ήταν χώρα αναδιπλωμένη στον εαυτό της με πληθυσμό αγροτικό στην πλειοψηφία του και μικροαστική νοοτροπία. Κάτω από την επίδραση του εκσυγχρονισμού της οικονομίας, η εργατική τάξη, κατά παράδοση συγκεντρωμένη στους βιομηχανικούς τομείς της σιδηρουργίας, της αυτοκινητοβιομηχανίας και των ορυχείων, βλέπει τη θέση της να απειλείται δραματικά με την αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης και τις επιπτώσεις της σε αυτούς τους τομείς.

Η ίδια η σύνθεση της αλλάζει. Η οικονομία έχει ανάγκη από ειδίκευση. Δημιουργείται μια καινούρια κατηγορία εργατών που τους αποκαλούν «τα λευκά κολλάρα», που διαφοροποιούνται από τα «μπλε», τους προλετάριους. Αυτοί οι καινούριοι εργάτες διεκδικούν περισσότερη πρωτοβουλία και υπευθυνότητα στη διαχείριση πάνω στην εργασία και τη ζωή τους. Έλαβαν δραστήριο μέρος στο Μάη του '68. Από την άλλη πλευρά, και οι ανειδίκευτοι εργάτες, κακοπληρωμένοι, είτε με μερική απασχόληση, πρωτοστατούν στις απεργίες.

Η ανάπτυξη όμως δεν έχει ευεργετικά αποτελέσματα για όλους. Αυξάνονται οι ανισότητες. Από την μια πλευρά έχει ανεβάσει το επίπεδο ευημερίας και την αγοραστική δύναμη των Γάλλων, και από την άλλη έχει θυματοποιήσει τους ειδικευμένους εργάτες λόγω της εξόδου του αγροτικού πληθυσμού. Υπάρχουν βίαιες συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής και στα δύο αυτά μέτωπα ακόμα πριν το Μάη.

Είναι αυτό που συμβαίνει σε περιόδους μεγάλων κοινωνικών ανακατατάξεων, οικονομικών και πολιτιστικών, όπως συμβαίνει και στις μέρες μας που η παγκοσμιοποίηση προκαλεί τα ίδια φαινόμενα και τις ίδιες αντιθέσεις.

Η ενότητα Φοιτητών-Εργατών. Η αυτοδιαχείριση

Μέχρι τις 13 Μαΐου η αμφισβήτηση του Μάη είχε το επίκεντρό της στον φοιτητικό χώρο. Η ημερομηνία αυτή είναι καθοριστική, γιατί σηματοδεύει την μαζική είσοδο της εργατικής τάξης στη σκηνή με τρόπο πρωτόγνωρο και καταλυτικό. Μετά την ομιλία του Πρωθυπουργού Πομπιντού στη Βουλή, περί πολιτισμικής κρίσης και άλλα τέτοια ηχηρά που συγκέντρωσαν τα πυρά των Σοσιαλιστών, η κατάσταση θεωρήθηκε ότι βαίνει προς εκτόνωση. Κανείς δεν περίμενε την συνέχεια. Το βάθος της κρίσης αποκαλύφθηκε με το ξέσπασμα των απεργιών στα εργοστάσια

και εξαπλώθηκε με αστραπιαία ταχύτητα σε όλους τους χώρους δουλειάς και περιέλαβε σύσσωμη την εργατική τάξη της Γαλλίας απ' άκρη σ' άκρη. Ξεκίνησε από το συγκρότημα της Συντ Αβιασιόν με πρωτοβουλία ενός πυρήνα αναρχο-συνδικαλιστών που συσπείρωσε δύο χιλιάδες εργάτες. Είναι η πρώτη φορά που σε εργοστάσιο κυματίζει η κόκκινη σημαία. Ακολουθεί το άλλο μεγάλο συγκρότημα της αυτοκινητοβιομηχανίας Ρενώ. Αυτές οι δύο απεργίες από το ξεκίνημά τους στις 14 Μαΐου υπήρξαν το έναυσμα όπως η Παν/κή Σχολή της Ναντέρ για τους φοιτητές. Ήδη, από αρκετούς μήνες υπήρχαν αγωνιστικές κινητοποιήσεις των εργατών που κατέληγαν σε βίαιες συγκρούσεις με την αστυνομία. Υπήρχε μια έξαρση αγωνιστικότητας από την έντονη ανησυχία των εργατών που δεν απολαμβάνουν τα οφέλη της οικονομικής ανόδου και την αύξηση της καταναλωτικής ικανότητας των αγαθών που παρήγαγαν. Η ποιοτική διαφορά όμως στο Μάη ήταν ότι η εργατική τάξη προχώρησε σε καταλήψεις, απέκλεισε τους διευθυντές και προχώρησε στην αυτο-οργάνωση και την αυτο-διαχείριση. Συχνά απαντώνται να πρωτοστατούν ειδικευμένοι εργάτες (os), άσχετοι προς τα Συνδικάτα ή την πολιτική. Οι απαιτήσεις των εργατών ήταν μόνιμα οι αμοιβές, αύξηση στο εγγυημένο κατώτατο όριο (SMIG), η εβδομάδα των 40 ωρών, οι συνθήκες εργασίας. Όμως ο αγώνας γι' αυτά με καταλήψεις ήταν καινούριος, πολύ περισσότερο με πειράματα αυτοδιαχείρισης, όπως επιτυχημένα έγιναν σε ορισμένους χώρους. Ο όρος αυτο-διαχείριση είναι πιο προωθημένος από αυτόν της συν-διαχείρισης που είχαν ξεκινήσει σε διαπραγματεύσεις με την εργοδοσία, να προβάλουν τα Εργατικά Συνδικάτα. Η δομή των επιχειρήσεων την εποχή εκείνη ήταν αυστηρά ιεραρχική και άκαμπτη, με πνεύμα πατερναλιστικό ως προς την εργασία. Οι εργάτες ζητούσαν έτσι κάποια πρωτοβουλία και να τους υπολογίζουν σε σχέση με την δουλειά τους. Το ζήτημα λοιπόν της εξουσίας στην επιχείρηση ήταν πρωταρχικής σημασίας στις συζητήσεις. Η αυτο-διαχείριση σκόπευε στην αυτο-οργάνωση όλων των εργατών μέσα στην επιχείρηση (και όχι μόνο των συνδικαλισμένων) για να αποφασίζουν οι ίδιοι για την οργάνωση της εργασίας και την κατανομή των εξουσιών.

Αυτή η διεκδίκηση, όσο κι αν φαίνεται καινοτόμα και προωθημένη, για την εθισμένη στην πειθαρχία εργατική τάξη, υπήρξε «το πνεύμα του Μάη του '68». Ένα σημαντικό τμήμα της εργατικής τάξης, παρά την ανάσχεση που ασκούσαν τα Συνδικάτα, το επιθυμούσε, σαν από μια πρωτόγνωρη αφύπνιση μέσα στο γενικό κλίμα. Προεβλήθη το 1968 και κίνησε το έντονο ενδιαφέρον για μια μορφή εξουσίας, ιδίως στην εργασία, τόσο που ανάγκασε τον Γεν. Γραμματέα της Γενικής Ομοσπονδίας Εργατών (CGT), να εκφράσει την «δυσπιστία του απέναντι σ' αυτήν την νεφελώδη έννοια» για ευνόητους λόγους. Θα γνωρίσει ευτυχέστερες μέρες η αυτοδιαχείριση στην δεκαετία του '70 και θα περιληφθεί και στο πρόγραμμα του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Σε μια μόνο εβδομάδα, 14-21 Μαΐου, ο αριθμός των απεργών φθάνει τα 6 εκ. και στις 23 Μαΐου η απεργία γενικεύεται. Είναι η πιο μεγάλη απεργία στην

ιστορία του γαλλικού εργατικού κινήματος. Δεν ξεκίνησε από κανένα σύνθημα, καμιά καθοδήγηση. Ήλθε αυθόρμητα με το πνεύμα της εποχής, σαν ένα είδος κούρασης, σαν μια ανυπομονησία να εκπληρωθούν επιτέλους τα αιτήματα, σαν την επιθυμία για μια «διαφορετική ζωή». Και αυτό σε όλες τις κατηγορίες των επαγγελματιών. Αρχιτέκτονες, γιατροί, μηχανικοί, υπάλληλοι καταστημάτων... και άλλοι, όλοι συμμετέχουν. Η κατάσταση στα εργοστάσια έδωσε ένα ισχυρό κίνητρο στους φοιτητές να επιδείξουν την αλληλεγγύη τους στο εργατικό κίνημα. Κυρίως για ιδεολογικούς λόγους, αλλά και μέσα στο πνεύμα του Μάη, θέλησαν να εφαρμόσουν στην πράξη την κατάργηση του διαχωρισμού της διανόησης από την εργασία στην παραγωγή. Την λεγόμενη «πνευματική ελίτ» από το «προλεταριάτο». Να αναγνωρίσουν τον ηγετικό ρόλο της εργατικής τάξης σύμφωνα και με τις αρχές των ιδεολογικών ζυμώσεων της επαναστατικής αριστεράς σε όλες τις παραλλαγές της. Η σύνδεση φοιτητών-εργατών υπήρξε επιτυχής κατ' αρχήν. Οι εργάτες δέχτηκαν ευμενώς τους φοιτητές και αναπτύχθηκαν δεσμοί και αλληλεγγύη.

Ιδιαίτερα επιτυχημένη η σύνδεση αυτή υπήρξε στην περιφέρεια της Νάντης που έχουμε ένα παράδειγμα αυτο-οργάνωσης.

Μια Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή, που εκπροσωπεί τις κυριότερες επιχειρήσεις της περιοχής, υποκαθιστά τις επίσημες Αρχές της περιφέρειας και αναλαμβάνει τη διαχείριση των αναγκών της καθημερινής ζωής: διανέμει κουπόνια βενζίνης, άδειες κυκλοφορίας για τους γιατρούς, τις πρώτες βοήθειες, τα οχήματα ανεφοδιασμού κ.λπ. Από την πλευρά τους οι χωρικοί συντονίζονται για να προμηθεύουν τρόφιμα στους απεργούς και οι φοιτητές συμμετέχουν σε όλο αυτό το δίκτυο οργάνωσης. Χωρίς να φθάνει ως τον ρόλο ενός Σοβιέτ της Επαναστατικής Ρωσίας, αυτή η Επιτροπή αχρήστευσε το ρόλο του Νομάρχη σαν εκπροσώπου της Κρατικής Εξουσίας. Όμως, η ηγεσία του μεγαλύτερου συνδικάτου της Γαλλίας, σε άμεση εξάρτηση από το ΚΚΓ, δεν έμεινε άπρακτη. Εμπόδισε με κάθε τρόπο όχι μόνο την είσοδο, αλλά και την προσέγγιση των φοιτητών στα περισσότερα εργοστάσια ακόμη και με ξυλοδαρμούς. Το σύνθημα που πέφτει είναι: «κλείστε τις πόρτες στους προβοκάτορες». Και αυτές παρέμειναν κλειστές.

Πώς αντιδρά η πολιτική εξουσία στην κρίση

Ο Ντε Γκωλ απουσιάζει σε επίσημη επίσκεψη στη Ρουμανία. Επιστρέφει ανήσυχος και εξοργισμένος στις 18 Μαΐου, έχοντας πληροφορηθεί ότι η απεργία, που ξεκίνησε από την αναχώρησή του ήδη, έχει γενικευθεί. Τα βάζει με τον Πρωθυπουργό του, Πομπιντού, και τον Αρχηγό της Αστυνομίας, Γκριμό. Καλεί τους υπεύθυνους και τον Υπουργό Εσωτερικών Φουσέ στα Ιλίσια και τους ζητάει να επαναφέ-

ρουν την τάξη άμεσα. «Πρέπει να ξέρετε πότε ανοίγουν πυρ», τους είπε αυστηρά. Του εξηγούν ότι είναι αδύνατον να εκκενώσουν την Σορβόνη και το Οντεόν, όσο το κίνημα είναι ισχυρό. Ο Ντε Γκωλ πείθεται και αποφασίζει να περιμένουν την κατάλληλη στιγμή. Στα ανώτερα κλιμάκια υπάρχουν δύο τακτικές. Η μία, αυτή του Ντε Γκωλ, είναι να ακολουθηθεί η σκληρή γραμμή με την άμεση καταστολή, η άλλη, αυτή του Πομπιντού, είναι να κερδηθεί χρόνος, διότι είναι πεπεισμένος ότι με τη βοήθεια του συνομιλητή του, την ΓΕ.ΣΕ.Γ (CGT) μπορεί να μπει τέλος στο κίνημα. Αν κατορθώσει, σκέπτεται, να εγκαταστήσει την εργατική ηγεσία με την εργοδοσία στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, το παιχνίδι θα έχει κερδηθεί και το κίνημα θα σταματήσει με κάποιες παραχωρήσεις στα αιτήματα των εργατών. «Η κοινωνική Ειρήνη αγοράζεται», είπε με κυνισμό και δεν είχε άδικο. Ήδη από τις 22 Μαΐου η κυβέρνηση μέσω του νεαρού τότε Γεν. Γραμματέα του Υπουργείου Εργασίας, Ζακ Σιράκ, έχει αρχίσει μυστικές επαφές με τον κυριότερο εκπρόσωπο της εργατικής τάξης της Γαλλίας, την ΓΕ.ΣΕ.Γ (CGT). Ήταν ο βασικός συνομιλητής με την μεγαλύτερη επιρροή στους εργάτες. Ο Πομπιντού αναγγέλλει μια γενική συνδιάσκεψη στο Υπουργείο Εργασίας, στην οδό Γκρενέλ, για τις 25 Μαΐου.

Στο διάστημα αυτό, ο Ντε Γκωλ, αντιλαμβανόμενος την σοβαρότητα της κατάστασης, αποφασίζει να εκφωνήσει βαρυσήμαντο λόγο προς το Έθνος, στις 24 Μαΐου. Με την ακλόνητη σιγουριά του μεγάλου ηγέτη που συνεγείρει τα πλήθη, πιστεύει ότι θα πάρει την κατάσταση στα χέρια του και θα βάλει τέλος στην κρίση, όπως πολλές φορές στο παρελθόν. Είναι αυτός που ενσαρκώνει τη Γαλλία, την Ιστορία, τη Νομιμότητα, το Γόητρο... Η γοητεία του λόγου θα είναι καταλυτική, σκέπτεται – αδυνατώντας να συλλάβει την τεράστια αλλαγή που συντελέστηκε στις συνειδήσεις των Γάλλων με τον Μάη του '68.

Αντ' αυτού αντιμετώπισε την αποδοκιμασία του πλήθους των φοιτητών συγκεντρωμένων στην Gare de Lyon, οι οποίοι αμέσως μετά το τέλος της ομιλίας έβγαλαν τα μαντήλια τους κραυγάζοντας «Αντίο Ντε Γκωλ!» «Αντίο Ντε Γκωλ!».

Επακολούθησαν βίαιες συγκρούσεις και μια νύχτα που μετέτρεψε το Παρίσι σε πεδίο μάχης. Την άλλη μέρα, οι πολίτες τρομοκρατήθηκαν αντικρίζοντας εκτεταμένες ζημιές στα μαγαζιά και τις περιουσίες τους. Μια εικόνα καταστροφής μετέστρεψε την κοινή γνώμη που ως εκείνη την ώρα ήταν με το μέρος των φοιτητών. Η 25η Μαΐου βρήκε τον δρόμο του Ντε Γκωλ κλειστό. Η ώρα του Πομπιντού είχε φθάσει. Έτσι η εκπόρθηση του κινήματος αρχίζει από τα μέσα με την αποδυνάμωση της εργατικής τάξης και το τελικό ξεπούλημά της από τις ηγεσίες στην κορυφή για να διατηρηθούν οι ισορροπίες εσωτερικές και διεθνείς. Γιατί το παιχνίδι κρινόταν ανάμεσα στα δύο μεγάλα μπλοκ, τις δύο υπερδυνάμεις της εποχής ΗΠΑ και ΕΣΣΔ με τους δορυφόρους τους και από τις δύο πλευρές των στρατοπέδων. Ο Ντε Γκωλ ασκούσε ευρωπαϊκή πολιτική ανεξαρτησίας και αντίθεσης προς τις ΗΠΑ, γεγονός που εξυπηρετούσε το ανατολικό μπλοκ. Αφ' ετέρου, ο διαχωρι-

σμός του κόσμου σε δύο πόλους ισχύος εξουσιών και ταυτόχρονα σε δύο εκ διαμέτρου αντίθετες ιδεολογίες δεν επέτρεπε το πέρασμα από την μία στην άλλη χωρίς συνέπειες. Αυτό απέκλειε την είσοδο του Κ.Κ.Γ. στους θώκους της Εξουσίας παρά μόνο μέσα στα πλαίσια της Αστικής Νομιμότητας και εντός των ορίων των κατεστημένων δομών εξουσίας του κεφαλαιοκρατικού συστήματος. Αυτό φυσικά δεν απέκλειε την διεύρυνση των δημοκρατικών θεσμών προς όφελος των λαϊκών στρωμάτων και των επιμέρους κατακτήσεών τους. Ο Μάης όμως προχωρούσε πολύ πιο μπροστά, πολύ πιο πέρα, ώστε οι ηγεσίες να το δεχθούν. Διότι η λογική της ηγεσίας, όπως είναι διαμορφωμένος ο κόσμος μας σήμερα, είναι η διατήρηση του ελέγχου πάνω στο λαό και όχι η ενίσχυση, ή έστω και η ανοχή, της πρωτοβουλίας του. Οι καταγγελίες ηγεσιών περί «ανεύθυνων στοιχείων», «ανεξέλεγκτων καταστάσεων» κ.λπ. για τις πρωτοβουλίες από την λαϊκή βάση είναι ενδεικτικές. Ο φόβος για λαϊκές κινητοποιήσεις σε ανατολή και δύση είναι διαχρονικός, και συγκεκριμένα στη 10ετία του '68 με τα γεγονότα της Πράγας, λειτουργεί καταλυτικά και από Ανατολικά. Έτσι, το υπό Κομμουνιστική επιρροή Εργατικό Συνδικάτο της CGT βιάζεται να κλείσει «όπως, όπως», με τις συμφωνίες της Γκρενέλ, τους δρόμους που άνοιξε ο Μάης για την Εργατική Τάξη. Έστω και απέναντι σε μια αστική τάξη του κεφαλαίου, στριμωγμένη στον τοίχο και αδύναμη, που ξέρει όμως και στις πιο δύσκολες στιγμές να ελίσσεται και να διαπραγματεύεται.

Στο κεντρικό πανώ: «Ακόμα μια μικρή προσπάθεια, αλλιώς μαζεύω τα μπογαλάκια μου»
ω! ναι ναι ναι. Γελοιογραφία του Ντε Γκωλ. Στα δεξιά: «Συνδικαλιστικές Ελευθερίες»

Τι δεν ήταν

- Επανάσταση – εξέγερση μιας «καλομαθημένης» νεολαίας που τα ήθελε όλα.
- Επανάσταση της εργατικής αριστοκρατίας των παιδιών του μπαμπά (col blancs)
- Επανάσταση των τεχνοκρατών που ενσωματώθηκαν στη συνέχεια στο σύστημα και κατέλαβαν υψηλές θέσεις (στην παραγωγή ή την διοικητική γραφειοκρατία)
- Επανάσταση αυτών που διεκδικούσαν ανθισμένους κήπους (ρομαντικών ουτοπιστών)
- Επανάσταση της νεολαίας που ήθελε την δική τους ανολοκλήρωτη σεξουαλική επανάσταση
- Επανάσταση για καθαρά οικονομικές διεκδικήσεις μέσα στο σύστημα
- Επανάσταση Αριστεριστών (gauchistes) οργανωμένων σε μικρές ομάδες με βάση τις διάφορες παραλλαγές της Μαρξιστικής επαναστατικής ιδεολογίας
- Επανάσταση αναρχικών με στόχο την διάλυση του κράτους και της δημόσιας τάξης. (Προβάλλεται από τους ακροδεξιούς και αυτό ακόμη – όπως ο Ντε Γκωλ κατήγγειλε σε κάποια στιγμή στη διάρκεια των γεγονότων και το ξαναθυμούνται ορισμένοι κύκλοι σήμερα)

Όλα αυτά μαζί και τίποτε απ' αυτά σαν καθοριστικό στοιχείο

Στην καλύτερη περίπτωση όσοι έντεχνα θέλουν να περάσουν την άποψη ότι ο Μάης ήταν ένα παράξενο ξέσπασμα από τα ανεξήγητα γεγονότα της ιστορίας που σαν πυροτέχνημα φωτίζουν με την λάμψη τους τις ανθρώπινες κοινωνίες και σβήνουν χωρίς να αφήσουν ίχνη, προβάλλουν τη θέση ότι ο Μάης αποτελείτο από μια σειρά ετερόκλητα στοιχεία όπως τα πιο πάνω που ήταν παροδικά, ενώ η κοινωνία επανήλθε στην φυσιολογική της κατάσταση ακολουθώντας έναν τελείως διαφορετικό δρόμο.

Τι ήταν

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του Μάη ήταν το δικαίωμα στο να «παίρνω το λόγο». «Δεν πήραμε την εξουσία», έλεγαν χιουμοριστικά, αλλά «πήραμε τον λόγο». Όμως, κατακτάς ένα δικαίωμα, όταν δεν το έχεις και αυτό έγινε τον Μάη. Μια υπαρξιακή διεκδίκηση που έγινε πράξη. Ομιλώ, άρα υπάρχω(!), για να παραφράσουμε τον Ντεκάρτ.

Αποδίδουν συχνά στον Μάη έναν ιδιότυπο ατομικισμό. Ότι το βασικό χαρακτηριστικό του ήταν η στροφή προς το «εγώ» και στην προσωπική απόλαυση. Όμως, αυτή η στροφή συνδυαζόταν αναπόσπαστα με την επιθυμία επικοινωνίας με την «ομάδα». Ο Μάης σαν ελευθεριακή εξέγερση ήταν ταυτόχρονα και διαμαρτυρία ενάντια στην «κοινωνική ιδιωτικοποίηση», αυτή που οδηγεί στην έλλειψη επι-

κοινωνίας, στη μοναξιά μέσα στο πλήθος, στη δυσθυμία μέσα στον πολιτισμό. Αυτή η χειμαρρώδης απελευθέρωση του λόγου τον Μάη ήταν μια απάντηση σ' αυτόν τον κοινωνικό «αυτισμό». Αυτός είναι ο λόγος που το κίνημα του Μάη είναι βασικά γενναιόδωρο, αλτρουϊστικό. Το «εγώ» συνυπάρχει με το «εμείς».

Ο Μάης είχε μια υπαρξιακή, ελευθεριακή πλευρά σε μια κοινωνία με αρχαϊκά πρότυπα και δομές. Υιοθέτησε μια καινούργια γλώσσα. Προσπάθησε να διαρρήξει το σκληρό κέλυφος που την περιέκλεινε. Οι μετατροπές στην βάση απαιτούσαν αλλαγές στο εποικοδόμημα που η Γκωλική κυβέρνηση και το κατεστημένο δεν ήταν σε θέση ούτε επιθυμούσε να εναρμονίσει. Η κοινωνία φεύγει προς τα εμπρός το Μάη με ταχύτητα έκρηξης που οι νοοτροπίες και οι παλαιωμένες αντιλήψεις δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν.

Ο Μάης έφερε μια επανάσταση στον πολιτισμό και στην καθημερινή ζωή ενάντια στα ασφυκτικά πλαίσια που η κάθε εξουσία επιβάλλει. Σε συνδυασμό με το γενικότερο απελευθερωτικό και επαναστατικό κλίμα κατήγγειλε την κηδεμονία του κεφαλαίου και στόχευσε να απελευθερωθεί απ' αυτήν με μη βίαιο τρόπο. Δεν στόχευσε στην επανάσταση. Ήταν αντιεξουσιαστικός ο Μάης, αλλά με μια απόλυτη συλλογικότητα. Έδειξε στους εργαζόμενους το πώς να πάρουν στα χέρια τους, μέσα από μια συμμετοχική διαδικασία, το απόλυτο δικαίωμά τους στις αποφάσεις, σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, και την διεύθυνση των κοινωνικών υποθέσεων μέσα από τους χώρους δουλειάς σε όλα τα επίπεδα.

Στόχευσε, και ως ένα σημείο πέτυχε στην διάρκειά του, την ενότητα όλων των εργαζομένων αλλά και ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων και την ενότητα υποκειμένων πνευματικής και χειρωνακτικής εργασίας σε μια πλατειά συσπείρωση αλληλεγγύης και αγώνα με όραμα την εκ βαθέων αλλαγή της κοινωνίας. Δεν κατόρθωσε να εγκαταστήσει την «εναλλακτική κοινωνία», όμως η εμπειρία του υπήρξε

θετική στο ότι έγινε σύμβολο και σημείο αναφοράς ως τις μέρες μας, εμπλουτίζοντας την ιστορική μας μνήμη, γεγονός όχι άνευ σημασίας.

«Ce n'est pas une revolution

C' est une mutation»

Δεν είναι μια επανάσταση

Είναι μια βαθειά κοινωνική αλλαγή

Σ' αυτήν την εξέγερση κανείς δεν ήθελε την βίαιη αναμέτρηση και από τις δυο πλευρές της αντίθεσης. Υπήρχε αυτοσυγκράτηση και από την πλευρά του λαού και αντίστοιχα από αυτήν της εξουσίας. Παρόλο που η έξαψη των πνευμάτων και η ορμητικότητα του κινήματος άγγιζαν τα όρια της εμφύλιας σύγκρουσης, η αναμέτρηση δεν έγινε σε αυτό το πεδίο, διότι αυτός δεν ήταν ούτε ο στόχος ούτε η στρατηγική του κινήματος. Από την πλευρά του λαού κανείς δεν ήταν διατεθειμένος να πεθάνει, ούτε και να πάρει τα όπλα. Δεν έπεσε, εκατέρωθεν, ούτε ένας πυροβολισμός! Ούτε ένας νεκρός, παρά μόνον από ατύχημα.

Από την πλευρά της εξουσίας η αυτοσυγκράτηση οφειλόταν σε δυο λόγους: 1) Υπολόγισαν ότι το κόστος θα ήταν τεράστιο με καταστροφικές συνέπειες για το έθνος λόγω της έκτασης και της μαζικότητας του κινήματος. Η αστική τάξη βρισκόταν σε αδυναμία και σε σύγχυση. Άρα υπήρχε αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων που θα επέτρεπε στο κίνημα να επιτύχει προωθημένους στόχους κοινωνικών και θεσμικών αλλαγών. 2) Η άρχουσα τάξη με τους πεπειραμένους εκπροσώπους της, παρά την αδιαλλαξία του Ντε Γκωλ, που επιθυμούσε σε όλα τα στάδια βίαιη λύση, για την «επαναφορά στην τάξη», δοκίμασε με τεχνάσματα και υπομονή, λόγω της εμπειρίας της, να αναμείνει το λάθος του αντιπάλου για να περάσει με διπλωματικό τρόπο στην αντεπίθεση και να επωφεληθεί από τα αδύνατα σημεία του. Και αυτό δεν άργησε πολύ. Το κατόρθωσε, μετά τις 24 Μάη, με αφορμή τα γεγονότα που τρομοκράτησαν τελικά τους Γάλλους μικροαστούς και μετέστρεψαν την κοινή γνώμη.

Ο Μάης παρακαταθήκη Ιδεών για το Μέλλον

Τους «ηγέτες» του, πολιτικούς και πνευματικούς, ο λαός του Μάη του '68, «ασεβώς»(!) τους αποκαθήλωσε.

Χλεύασε κάθε είδους «Αρχηγία», αμφισβήτησε κάθε είδους «Αυθεντία». Στα Πανεπιστήμια οργάνωσε σεμινάρια και εργαστήρια με ελεύθερη είσοδο για όλους. Υπήρξε πάνω απ' όλα μια μεγάλη Πολιτιστική Επανάσταση, που ο ρόλος της υπήρξε ουσιώδης και ταυτόχρονα αποκαλυπτικός για την ιδεολογία του Μάη. Είναι λίγο γνωστός και έδωσε ώθηση στην πλατειά συμμετοχή και την συνένωση τέχνης, διανοήσεως και εργασίας. Δεν προβάλλεται αρκετά η δουλειά που έγινε μέσα στις σχο-

λές, τα εργαστήρια και τα πανεπιστήμια. Στους «ναούς» της τέχνης, όπου η διανόηση της Γαλλίας έδρασε με τον πιο πρωτοποριακό και ανατρεπτικό τρόπο με στόχο την εξάλειψη των εμποδίων πρόσβασης του λαού στα πνευματικά επιτεύγματα όχι μόνο σαν αποδέκτη αλλά και σαν δημιουργού της ίδιας του της κουλτούρας.

Ήταν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα λαϊκής εξουσίας μέσα απ' την Τέχνη και την Κουλτούρα.

«Η Φαντασία στην Εξουσία» είχε πολλαπλό νόημα: Μήπως η «εξουσία» στερείται φαντασίας;

Σε μια κοινωνία που ασφυκτιούσε από αντιλήψεις και θεσμούς ξεπερασμένους, ο Μάης υπήρξε καθοριστικός σαν έκφραση ελευθερίας και προόδου.

Στην Γαλλία του 1968, ο Συνδικαλισμός με επιτροπές μέσα στις επιχειρήσεις ήταν απαγορευμένος, το ίδιο και το χάπι για την αντισύλληψη καθώς και οι αμβλώσεις.

Ο πουριτανισμός βασίλευε από άκρη σ' άκρη. Στην πανεπιστημιούπολη της Ναντέρ, ο διαχωρισμός αγοριών και κοριτσιών στους κοιτώνες ήταν απόλυτος.

Καθοριστικός, όμως, υπήρξε και ο ρόλος των ελεγχόμενων από τις κομματικές τους ηγεσίες Συνδικάτων και κυρίως της CGT, άμεσα ελεγχόμενης από το ΚΚΓ, μέσω του εκπροσώπου της Ζωρζ Σεγκύ, ο οποίος στο πιο κρίσιμο σημείο της Γενικής Απεργίας, υπογράφοντας την επαίσχυντη «Συμφωνία της Γκρενέλ», το πρωί της 27ης Μαΐου, παρέδωσε το μεγαλειωδέστερο εργατικό απεργιακό κίνημα άνευ όρων στον αντίπαλό του, την εργοδοσία. Συμβιβάστηκε με μια κυβέρνηση, την οποία το κίνημα, με το εύρος και τη δύναμή του, είχε εντελώς αποδυναμώσει, αναγκάζοντας τον Ντε Γκωλ να εγκαταλείψει τη Γαλλία. Σαν αντάλλαγμα πήρε κάποια ψιχία οικονομικών παραχωρήσεων: 10% αύξηση των εργατικών μισθών και αύξηση του κατωτάτου ορίου εργατικών αμοιβών (SMIG). Το σοκ για την εργατική τάξη υπήρξε τέτοιο, που πολλοί συνδικαλιστές και κομματικά μέλη έσκισαν τις ταυτότητές τους!

Αυτός ο ρόλος συνδικάτων και αριστερής κομματικής ηγεσίας, βασικά ΚΚΓ, υπήρξε μια από τις βασικές αιτίες, ίσως η πιο σημαντική, που εμπόδισε μια ριζοσπαστική και σε βάθος κοινωνική αλλαγή – την αλλαγή που επιθυμούσαν μέσα από το Μάη σύσσωμη η εργατική τάξη, η νεολαία και η διανόηση, αλλά και η μεσαία αστική τάξη (που είχε προσχωρήσει στο κίνημα), με μια αλλαγή στις δομές εξουσίας καθοριστική ίσως και για την μετέπειτα πορεία και εξέλιξη της Ευρώπης.

Τα αποτελέσματα για το ΚΚΓ είναι γνωστά από τις μετέπειτα εξελίξεις που ξεπερνούν τα όρια όσων εκτίθενται εδώ για το Μάη. Το ΚΚΓ σε ελεύθερη πτώση... η διάλυση της ΕΣΣΔ και η άνοδος της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης ως τις μέρες μας... Η Ουτοπία του Μάη του '68 έφταιξε; Ας τα ξανασκεφτούμε όλα αυτά τα ζητήματα και τι σημαίνει «ουτοπία» για τη ζωή μας. Ποιος την καθορίζει; Ποιος την οριοθετεί; Ο Μάης είναι πάντα επίκαιρος για όσα εξήγγειλε γιατί υπήρξαν προφητικά. Υπήρξαν πραγματικά.

Ο Μάης του '68 ενάντια στην Εξουσία;

Ο Μάης δεν είχε στόχο ούτε να κατακτήσει ούτε, πολύ περισσότερο, να ελέγξει την «ΕΞΟΥΣΙΑ». Η εξουσία ανήκει στον λαό, δεν μετατίθεται ούτε ελέγχεται, αφού από την ίδια τη φύση της είναι εξωγενής δύναμη επιβολής. Ανήκει στον καθένα μας ατομικά και συλλογικά. Την εξουσία των ίδιων πάνω στη ζωή τους ήθελε να προτρέψει τους ανθρώπους ο Μάης να κατακτήσουν. Στον τρόπο που σκέπτονται και ενεργούν.

Ήταν από τα πιο ριζοσπαστικά ελευθεριακά κινήματα, με προωθημένα συνθήματα και στόχους, όλο έμπνευση, αλλά και χιούμορ, μια και ήταν φρέσκα, νεανικά μυαλά που τα γεννούσαν. Και τα μετέδωσαν στο λαό, μωσαϊκό κάθε ηλικίας και κοινωνικής θέσης, σε ένα πανηγύρι του νου και των αισθήσεων, χαράς, συναδέλφωσης και ευφροσύνης. Μέσα από «επιτροπές δράσης» (Comités d' action), «επιτροπές συντονισμού» (Comités de coordination) και «επιτροπές σύνδεσης» (Comités de liaison), ο Μάης διεκπεραίωνε τα πρακτικά και οργανωτικά καθήκοντα της καθημερινότητας αλλά και απώτερων στόχων του με επάρκεια και λειτουργικότητα. Πίστεψε ότι ένας άλλος κόσμος ήταν δυνατόν να υπάρξει. Με τόλμη και φαντασία, ανορθόδοξα, απομυθοποίησε αυτή την ίδια την Εξουσία! Ας κρατήσουμε στο μυαλό και στην καρδιά μας τα συνθήματά του:

κάτω απ' την ασφαλτο, υπάρχει η αμμουδιά,
το ταξίδι είν' εδώ, σ' αυτή την εξέγερση, σ' αυτή την εξαγγελία.
σ' αυτή την Άνοιξη που θα ξανάρχεται όσο υπάρχει Φύση και ζωή,
μαζί με τις ελπίδες και τα όνειρά μας,
ο Μάης δεν έσβησε, γιατί θα υπάρχει σε κάθε μορφή πάλης, σε κάθε προσπάθεια
για δημιουργική ζωή,
Ποια άλλη εξουσία μπορεί να επιβιώσει τόσο πολύ...

Συνθήματα

- Ο εκσυγχρονισμός μας δεν είναι παρά ο εκσυγχρονισμός της αστυνομίας.
- Τα πλαστικά μπιμπερό προετοιμάζουν μια κοινωνία σαρκοβόρα.
- Το δύσκολο είναι αυτό που μπορεί να γίνει αμέσως, το αδύνατο αυτό που χρειάζεται λίγο περισσότερο χρόνο.
- Ας μην αλλάξουμε τους εργοδότες, ας αλλάξουμε την εργασία!
- Η ανθρώπινη χειραφέτηση θα είναι ολοκληρωτική ή δεν θα γίνει!
- Ξεκινήστε υπερβάλλοντας, σημαίνει ν' αρχίσετε να εφευρίσκετε.
- Έχουμε μια προϊστορική αριστερά.
- Δεν είναι μόνο η λογική των χιλιετηρίδων που ανατινάσσεται στις γραμμές μας, αλλά κυρίως ο παραλογισμός της. Είναι επικίνδυνο να είναι κανείς κληρονόμος!
- ΕΝΑΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΣ είναι ένας ΣΧΟΙΝΟΒΑΤΗΣ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ.
- Ας κληροδοτήσουμε το αδιανόητο
- Μην με απελευθερώνεις, θα το φροντίσω μόνος μου.
- Εδώ ο λαός ασχολείται με τις υποθέσεις του.

Βιβλιογραφία (2008)

- Συνθήματα Αφίσες Φωτογραφίες Tract (Μπροσούρες)
- "Journal de la commune étudiante" Alain Schuappet
Le Seuil, 1969 Pierre Vidal – Naquet
(διάφορα υλικά, ομιλίες, τράκτ, άρθρα κλπ.)
- "La Sorbonne par elle – même" *Madeleine Rébérioux et
* Jean Mairton 3 καθηγητές
*Michèle Perrot ιστορικοί
Paris, Mouvement social
No 64, 1968
(συλλογή πρωτογενούς υλικού)
- "Les Tracts de Mai 1968" συλλογική εργασία
Paris, Fondation nationale des sciences politiques
Librairie Armand Colin, 1975
(Λεξικογραφική ανάλυση των «τράκτ» του Μάη)
- "Les Citations de la révolution de Mai".
Alain Ayache
Paris, Jean Jacques Pauvert, 1968
(Συλλογή από συνθήματα, σύντομες φράσεις και επιτοίχια αποφθέγματα, από τον μελλοντικό διευθυντή της εφημερίδας "La Meilleur".
- "Journal mural, Paris, Tchou 1968, Julien Besançon
(Συλλογή συνθημάτων από ένα επιφανή δημοσιογράφο της Ράδιο-Τηλεόρασης).
- "Writing on the Wall, May 1968" Vladimir Ficera
New York, Saint Marfin's Press, 1979
(Τα συνθήματα του Μάη 68, συλλεχθέντα από έναν Αμερικανό Ερευνητή).

- "Affiches, Mai 1968, paris, Tchou, 1968
(οι αφίσες που εμφανίστηκαν τον Μάη 68).
- "Un ouvrier parle" Paris, Le Seuil, 1969
Juliette Minces
(Μια μαρτυρία ενός που συμμετείχε στην Μεγάλη Απεργία)
- "L' Élysée en péril" Paris, Fayard, 1969 par Philippe Alexambre
et Raoul Tubiana
(τα παρασκήνια, τι συνέβαινε στους κόλπους της Εξουσίας)
- "génération, t. I. Les Années de rêve" Paris, le Seuil, 1987.
t. II. "Les Année de poudre" » » , 1988.
(η άποψη των φοιτητών, με εξονυχιστική έρευνα, από την πολιτική σκοπιά, παραγνωρίζει την πλευρά του «πολιτιστικού» παράγοντα στα γεγονότα του Μάη).
- "Le Mois de Mai du général" Paris, Plon 1969
(εκμυστηρεύσεις του Στρατηγού par Jean – Raymond Tournoux
και ντοκουμέντα του πολιτικού δημοσιογράφος διαπιστευμένος
παιχνιδιού της Κυβέρνησης) των Ιλισίων και του Γκωλισμού)
- "La guerre civile troide, paris, Fayard, 1969.
(σύνθεση των γεγονότων από τον μελλοντικό διευθυντή της Monde)
σημαντικές πληροφορίες par André Fontaine
- "Archives Secrètes" 1968 – 1969, Paris, Denoël, 1969.
(τα Αθέατα του Μάη, από έναν ειδικό στην μελέτη ανεκδότων
ντοκουμέντων) par Claude Paillat
- "Pour rétablir une verité" par Georges Pompidou
(σχετικά με τις σχέσεις και τις σκέψεις
των 2 ηγετών Πομπιντού – Ντε Γκωλ πάνω στην θύελλα των γεγονότων)
Paris, Flamarion, 1982
- "Baden 68" Paris, Plon, 1983
(για την επίσκεψη του Ντε Γκωλ, τα γεγονότα για το Baden – Baden)
par Jacques Massu
- "Memoires' hier et demain" Paris, Plon, 1971 – 1978
par Christian Fouchet
(αναφορές, αναμνήσεις του Υπουργού Εσωτερ. της εποχής, 68).
- "La Révolution trahie de 1968, Paris, J. Didier 1968
par Barjonet (André)
(καταγγελία από το στέλεχος της CGT
και της δήλωσης στο Charléty)
- "Le Piéton de Mai" Paris, Julliard, 1968
par jean Claude fu Kerbourc'h,
(ρεπορτάζ στον δρόμο)
από τον δημοσιογράφο που κάνει σήμερα την επισκόπηση του τύπου της «Ευρώπη Ι»).
- "22 Mars, Ce n' es qu' un début, continuons le combat"
Paris Maspero, 1968
par Emile Copfermann
(για το κίνημα της 22 Μάρτη)
- "Norte arme, c' est la grève", Paris Maspero
(Μαρτυρίες των απεργών, Συλλογικό της Cléon ταυτόχρονα με την Bourguenais, των μεγάλων απεργιών).